

JOAN FERRER, MESTRE DE CANT I ORGANISTA
DE LA CATEDRAL DE BARCELONA (1513-1536),
AUTOR DEL MOTET «DOMINE NON
SECUNDUM» DEL *CANCIONERO MUSICAL
DE SEGOVIA* (CMS) (E: SegC, s. s.)

JOSEP MARIA GREGORI I CIFRÉ

Universitat Autònoma de Barcelona

RESUM

Abans de l'arribada de Pere Alberch a la catedral de Barcelona, el magisteri de l'orgue havia estat en mans de l'organista Joan Ferrer, el qual l'exercí entre 1515 i 1536, essent mestre de cant entre 1513 i 1517. La identitat de l'organista de la catedral de Barcelona correspon a la del compositor «Johannes Ffarer», autor del motet «Domine non secundum» del *Cancionero musical de Segovia* (CMS). La identificació entre «Johannes Ffarer» i Joan Ferrer, i la presència del seu motet processional «Domine non secundum» juntament amb la de l'himne «Conditore alme siderunt» de Marturià Prats, fan palesa la recepció que la capella flamenca va fer del repertori polifònic d'aquests dos compositors catalans, les obres dels quals es devien incorporar al cançoner durant el prolongat sojorn que la capella de Carles I va fer a Barcelona, en el transcurs de l'any 1519. D'altra banda, i gràcies a la documentació capitular de les seus de Vic, Tortosa i Tarragona, sabem que Marturià Prats, i també Antoni Marlet, romanien vinculats a la capella nobiliària que l'infant Enric, comte d'Empúries, mantenia al seu palau del carrer Ample de Barcelona. En el marc del context urbà, social i musical de la Barcelona de principis del segle XVI no costa gaire d'imaginar com devien sovintejar els contactes, i, amb ells, les avinences i els intercanvis musicals entre els músics de la capella flamenca i els de les capelles nobiliàries dels Cardona, l'infant Enric, els Montcada..., a banda dels cantors de la catedral i dels de les grans parròquies de la ciutat. Un esdeveniment d'aquestes característiques pot ajudar a explicar el motiu de la presència de les dues obres de Joan Ferrer i Marturià Prats en el CMS, convivint amb la riquesa del seu repertori francoflamenc i castellà.

PARAULES CLAU: catedral de Barcelona, *Cancionero musical de Segovia* (E: SegC), Johannes Ffarer, Joan Ferrer, Marturià Prats, Antoni Marlet, infant Enric d'Empúries, Renaixement musical a Catalunya.

JOAN FERRER, *MAGISTER CANTUS* AND ORGANIST OF BARCELONA CATHEDRAL (1513-1536), AUTHOR OF THE MOTET “DOMINE NON SECUNDUM” OF THE *CANCIONERO MUSICAL DE SEGOVIA*, CMS (E: SegC, s. s.)

ABSTRACT

Before Pere Alberch arrived at Barcelona Cathedral, the organ master had been the organist Joan Ferrer in the period between 1515 and 1536, and he had also been the *magister cantus* between 1513 and 1517. The identity of the organist of Barcelona Cathedral corresponds to that of the composer “Johannes Ffarer”, who was the author of the motet “Domine non secundum” of the *Cancionero musical de Segovia*. The identification between “Johannes Ffarer” and Joan Ferrer, and the presence of his professional motet “Domine non secundum” together with that of the hymn *Conditor alme siderunt* of Marturià Prats, evidence the Flemish chapel’s reception of the polyphonic repertoire of these two Catalan composers, whose works must have been added to the *cancionero* or songbook during the long stay of Charles I’s chapel in Barcelona in the course of the year 1519. Moreover, thanks to the chapter documents of the cathedrals of Vic, Tortosa and Tarragona, we know that Marturià Prats as well as Antoni Marlet remained attached to the noble chapel which Prince Henry, Count of Empúries, kept in his palace at Carrer Ample in Barcelona. Within the urban, social and musical context of the Barcelona of the early 16th century, it is easy to imagine how frequent the contacts must have been – and consequently the understandings and musical exchanges – between the musicians of the Flemish chapel and those of the noble chapels of the Cardonas, Prince Henry, the Montcadas, etc., as well as the singers of the Cathedral and those of the major parish churches of the city. An event of this type could help to explain the reason for the presence of the two works of Joan Ferrer and Marturià Prats in the CMS, together with the rich Franco-Flemish and Castilian repertoire to be found there.

KEYWORDS: Barcelona Cathedral, *Cancionero musical de Segovia* (E: SegC), Johannes Ffarer, Joan Ferrer, Marturià Prats, Antoni Marlet, Prince Henry of Empúries, musical Renaissance in Catalonia.

La seu de Barcelona fou una de les catedrals més esplendoroses del Renaixement hispànic en matèria organística, tant per la categoria dels orgueners que hi van treballar, com per la reconeguda qualitat dels seus organistes. A principis del segle XVI comptava amb la presència de tres instruments: l’orgue major, construït per l’orguener franciscà, d’origen alemany, Leonard Martí entre 1459 i 1461; l’orgue anomenat menor obrat per Joan Carnicer el 1437, i un tercer instrument, de menors dimensions, emplaçat a la cripta de Santa Eulàlia, que reformà Gabriel Picanyes el 1464.

Durant el primer terç del segle XVI van ser diversos els orgueners que treballaren en el manteniment dels orgues de la seu, i els més regulars van ser Miquel Narcís, entre 1502 i 1516; Joan Ferrando, entre 1516 i 1518, i Miquel Cerdanya (Sardanya o Saldanya), entre 1518 i 1536. L’època del darrer orguener coincideix

amb la de Joan Ferrer. Cerdanya va ser també el responsable de la reconstrucció de la cadireta de l'orgue major just en l'època en què el jove organista Pere Alberch assumiria l'organistia de la catedral.¹

La història de la música del Renaixement a la catedral de Barcelona té com a protagonista central Pere Alberch i Ferrament, àlies *Vila* (1517-1582), la figura més destacada de la nissaga vigatana dels músics «Vila», coneguts arreu amb el cognom del seu iniciador, Pere Vila (ca. 1465-1538), organista de les seus de Vic i Barcelona.²

1. JOAN FERRER, ORGANISTA DE LA CATEDRAL DE BARCELONA

Abans de l'arribada de Pere Alberch a la seu de Barcelona, el magisteri de l'orgue havia estat en mans de l'organista Joan Ferrer, conegut amb l'àlies de *Gargallo*. Gabriel Terrassa, el seu antecessor en el càrrec, havia finat a les acaballes de desembre de 1514;³ entre aquesta data i el nomenament de Ferrer es produí un breu interinatge en les funcions de l'organistia, el qual coincidí amb les celebracions de Nadal, i que va assumir l'organista Ponç Salàvia, probable deixeble de Gabriel Terrassa. Fins al 20 de juny de 1515, Salàvia no va percebre el que li pertocava «per lo celari de sonar los orguens de la vigília de Nadal MDXIII fins a XVI de janer MDXV que són XXIII dies».⁴

Però en el moment del traspàs de Gabriel Terrassa, a finals de 1514, Joan Ferrer ja era ben conegut a la seu barcelonina. El 21 d'abril de 1514 signava en qualitat de mestre de cant els rebuts dels administradors de la sagristia:

Yo Johan Ferrer mestre de cant de la Seu de Bar/celona confés a vosaltres mossèn Berthomeu / Palmer e mossèn Pere Mas sagristans / que m'haveu / pagats vint sous són per lo / meu salari de MDXIII [...].⁵

Aquest rebut menaria a situar l'inici del seu magisteri a partir de la primavera de 1513.⁶ Tanmateix, la seva trajectòria durant els anys anteriors a la seva arribada

1. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, *La música del Renaixement a la catedral de Barcelona, 1450-1580*, cap. v, tesi doctoral, Bellaterra, UAB, 1986 (edició en microfitxa).

2. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, «La nissaga dels organistes Vila i les famílies Vila, Alberch, Ferran i Ferrament de la ciutat de Vic al segle XVI», *Recerca Musicològica*, núm. VI-VII (1986-1987), p. 49-76.

3. Gabriel Terrassa havia estat nomenat organista de la catedral el 1470 i s'incorporà a la vida musical de la seu, com Guillem Molins i Mateu Ferrer, procedent de la capella reial de Joan II. Vegeu, en aquest sentit, Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, «Músics de la capella reial catalano-aragonesa de Joan II a la catedral de Barcelona (1458-1514)», *Bulletí de la Societat Catalana de Musicologia*, vol. III (1995), p. 19-27.

4. Arxiu de la Catedral de Barcelona (ACB), Llibres d'Albarans dels Aniversaris (LLAA), 1513-1515, f. 2v.

5. ACB, Llibres d'Albarans de la Sagristia (LLAS), 1513-1515, f. 50.

6. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, «Els mestres de cant de la seu de Barcelona en el Renaixement», *Recerca Musicològica*, núm. IV (1984), p. 19-79.

a Barcelona el situen, primer, a la catedral de Tarragona, on assumí l'organistia el 26 de març de 1505;⁷ i en segon terme, i immediatament abans de la seva incorporació a la catedral de Barcelona, a la seu de Vic. Allà, «Iohannes Farrer alias Gargallo beneficiatus sive obtinens capellaniam Sancti Sepulchri institutam per mossèn Prats quondam in sede Vicensis»⁸ havia estat objecte d'una causa d'excomunió promoguda pels canonges que administraven els Aniversaris de la seu vigatana; aquests, arran de la seva nova residència barcelonina, havien traslladat aquella causa del bisbat de Vic al de Barcelona.

Joan Ferrer, àlies *Gargallo*, exercia, doncs, el magisteri del cant de la catedral de Barcelona des de 1513. Això no obstant, a partir del 17 de gener de 1515, poc després del decés de Gabriel Terrassa i just acabat l'interinatge de Pons Salàvia, va assumir el càrrec d'organista també de manera interina:

Yo Johan Ferrer mestre / de cant e sonador de la / Seu e rebut de vos / mossèn Rieimbau per lo / salari del orgue per / tres mesos y mig / del present any de / DXV, que finí lo darrer / de abril v ll. vxi s. viii.⁹

L'interinatge de Ferrer en el magisteri del cant es va resoldre formalment durant l'estiu de 1515. Dos anys després que l'antic mestre Joan Gallard, en aquell moment succentor, el presentés al capítol barceloní, aquest va acceptar i nomenar «dominum Ioannem Ferrer in magistrum cantus dicte ecclesie», segons consta en l'acta que aixecà el notari del capítol el 4 d'agost de 1515.¹⁰

Difícilment podia una sola persona abastar ambdós càrrecs atenent el nivell, l'exigència i l'acompliment dels serveis musicals propis d'una catedral. Tanmateix, aquesta circumstància no fa sinó avalar l'elevat grau d'habilitat i competència musicals de Joan Ferrer, el qual va mantenir aquesta duplicitat de magisteris entre el gener de 1515 i l'abril de 1517.

El 2 de maig de 1517 va signar l'últim rebut que palesava la doble assumpció, amb els termes «e rebut yo Johan Ferrer mestre de cant [...] per lo salari del orgue».¹¹ El seu import de trenta lliures corresponia a la paga assignada a l'organista per un termini de dos anys.

7. Salvador RAMON I VINES, «Canonges, comensals i beneficiats de la seu de Tarragona», *Butlletí Arqueològic de la Reial Societat Arqueològica Tarraconense*, èp. v, núm. 21-22 (1999-2000), p. 241-595. Mossèn S. Ramon situa «Joan Ferrer (a) Gargallo» com a beneficiat i organista de la catedral de Tarragona entre 1505 i 1517 (cf. p. 593). Això no obstant, la seva elecció no apareix registrada en el *Liber determinationum* (1505, f. 46r-55v), mentre que les *Determinationes capituli* (1516, f. 23r) assenyalen la concessió de l'organistia a Pere Figueres sense fer esment de l'anterior organista.

8. Arxiu de la Cúria Fumada de Vic, *Lligall de papers solts del segle XVI*, s. n. Cf. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, «Els mestres de cant de la seu de Barcelona en el Renaixement», p. 68.

9. ACB, LLAA, 1513-1515, f. 2v.

10. ACB, Joan Vilana, 1514-1517, f. 77v-78r. Cf. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, «Els mestres de cant de la seu de Barcelona en el Renaixement», p. 68-70.

11. ACB, LLAA, 1515-1517, f. 2v.

El cantor Antoni Salvat fou qui es va fer càrrec del magisteri del cant a partir del maig.¹² Poc després, el 13 de juliol de 1517, els capitulars confirmaven Joan Ferrer en el càrrec d'organista.

En la seva deliberació sobre el nomenament de Joan Ferrer, el notari capitular va traslladar a l'acta l'alta consideració musical que hom tenia de Ferrer, en descriure'l com a músic òptim, idoni en el cor —és a dir, en les seves funcions corals en qualitat de mestre de cant, com a conductor de la polifonia i del cant pla del cor canonical— i òptim cantor:

[...] insignis et constituta in civitate populosa et maximo sumptu sunt constructa organa ad laudem Domini, et per longum tempus servitio organorum deservivit Gabriel Terrasa quondam presbiteri qui isto tempore fuit rebus humanie exemptus, et in locum sui fuit ellectus et ordinatus venerabilis Ioannis Ferrer alteris cognominatus Gargallo presbiteri ad pulsandum organa et deserviendum ecclesie in diurnis, eoque sit optimus musicus et in choro ydoneus et optimus cantor prefatum Ioannem Ferrer in pulsatorem organorum et dicte ecclesie cantorem elegerunt.¹³

El sou que el capítol assignà a Joan Ferrer en qualitat d'organista «pro vita et laboribus suis»¹⁴ era de trenta lliures anuals, les quals rebia repartides entre les administracions dels Aniversaris (20 lliures) i de la Manna (10 lliures).

El mateix capítol, agraït pels serveis musicals que Ferrer, a causa de la manca de cantors i ministrers, prestava al cor canonical i a les processons durant les festivitats i celebracions solemnes, va considerar atorgar-li les distribucions quotidianes dels serveis diürns:

[...] attento servitio quo dicta ecclesia indiget in choro, processionibus, et in festivitibus ac solemnitatibus propter penuriam cantorum et musicorum, que dicto Ioanni Ferrer quamdiu dicte ecclesie deservierit.¹⁵

El sou anual de Joan Ferrer a la catedral de Barcelona es veia complementat, també, pels vuit sous que rebia per tocar l'orgue en la festivitat de la Mare de Déu de l'Esperança, a través dels administradors de la Caritat. Se'n serva testimoni documental des del bienni 1517-1519:

Pos en dates he pegat a mossèn Joan Ferrer sona/dor dels orguens per lo sonar per dites dues / festes XVI sous.¹⁶

12. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, «Els mestres de cant de la seu de Barcelona en el Renaixement», p. 34-39.

13. ACB, Joan Vilana, 1499-1525, s. f. Cf. annex III.

14. ACB, Joan Vilana, 1499-1525, s. f. Cf. annex III.

15. ACB, Joan Vilana, 1499-1525, s. f. Cf. annex III.

16. ACB, Llibres de Comptes de la Caritat (LLCC), 1517-1519, f. 35.

Igualment, cada mes d'abril, rebia cinc sous més de la sagristia pel servei musical de les completes quaresmals a la capella de Santa Eulàlia, tal com ho testimoniaren els seus administradors entre 1520 i 1534:¹⁷

Item dit dia [28-IV-1520] donam a mossèn Johannes Fferrer sinch sous / per sonar l'orgue a les completes de Santa / Eulàlia a la Coresma.¹⁸

El 17 de setembre de 1521, el beneficiat Joan Auleda va proposar al capítol renunciar al segon benefici de Sant Marc, per tal que els seus rèdits fossin units al magisteri de l'orgue. Auleda, que ja comptava força edat, «proposuit quedam sua beneficia infrascripta renunciare ad effectum perpetui unionis de illis canonicis faciendi mense capitulari dicte ecclesie pro officio organiste».¹⁹ Tanmateix, els tràmits legals per consumir aquesta unió es van allargar fins a l'any 1526.

D'un albarà signat el 13 de febrer de 1523 per Joan Ferrer als administradors dels Aniversaris es desprèn que va adquirir un orgue positiu que havia estat propietat de l'anterior organista Gabriel Terrassa:

E rebut yo dit Johan Fferrer / sonador dels orguens de la / Seu de Barchinona de vos venerable / mossèn Vicens Sos, deu liures / dich x ll. són per lo salari / del mig any que finirà lo / darrer de abril primer ve/nidor mil DXXIII de aquesta / manera que m'aveu retengudes / cinc liures per l'orgue pe/tit que yo comprí de la ere/tat de mossèn Tarraça, lo / restant cinc a compli/ment de dites deu, y / m'aveu donades de contans, fet de mà mia / a XIII de febrer mil / DXXIII e só yo con/tent de les x ll. que / per mi donàreu a mo/sen Gerònim Prior.²⁰

És probable que Prior fos un deixeble de Joan Ferrer. Un any abans, el 27 de gener de 1522, Geroni Prior havia rebut les deu lliures dels Aniversaris que corresponien a Joan Ferrer «per indisposició sua».²¹

El 18 d'agost de 1523, enmig de l'estiu, els capitulars li concediren un mes de vacances: «concesserunt absentiam venerabile domino Ioanni Fferrer magistro organi dicte ecclesie Barcinonensis per tempus tantum unius mensis».²² El 16 de setembre, Joan Ferrer tornava a ser a la catedral i signava la paga dels Aniversaris de mig any; a partir de llavors ho feu com a «pabordre e sonador».²³

El capítol del 12 de maig de 1526 va comissionar els canonges Jaume Saragossa i Antoni Sibil —aquest darrer, nebot de Joan Ferrer— per tal que ultimessin els documents necessaris per a aconseguir l'expedició «uniorem faciendam de parrochiali Beatae Marie de Martorello diocesis Barcinone et beneficio secundo

17. Cf. annex II.

18. ACB, Llibres de Comptes de la Sagristia (LLCS), 1519-1521, f. 42v.

19. ACB, Joan Vilana, 1490-1525, f. solt.

20. ACB, LLAA, 1522-1523, f. 3v-4.

21. ACB, LLAA, 1522-1523, f. 3v.

22. ACB, Joan Vilana, 1521-1524, f. 154.

23. ACB, LLAA, 1523-1525, f. 3v-4.

Sancti Marchi que obtinet venerabilis Ioannes Auleda presbiter, cum organis presentis ecclesie».²⁴

La unió es degué produir en el decurs d'un any. L'administrador dels Aniversaris encapçalava la secció de pagues a l'organista corresponents al 1527 amb aquestes paraules:

Al sonador dels organs de la Seu que és Joanes Farrer, xx ll., a III de juny 1527 lo Reverent Capítol feren conclusió que al dit sonador fossen ajustades XII ll. per pagues acostumades, notari Vilana.²⁵

Efectivament, l'augment de sou era de dotze lliures, repartides equitativament amb les dues pagues anuals, les quals serien de setze lliures cada una a partir de 1527.

El document notarial de l'augment de sou data del 3 de juny de 1527 i palesa, una vegada més, l'alta consideració musical que hom tenia de Joan Ferrer; a l'inici de l'acta se'l qualifica de músic excel·lent:

[...] convocato ut supra, attento servitio que venerabilis vir Ioannes / Ferrer excellentis musicus quotidie prestat in divinis officiis / et exercicio organorum, et parvo emolumento quod ab ecclesia / recipit, concesserunt dicto Ioanni Ferrer duodecim libras / anuales solvendas eidem ex pecuniis Anniversariorum [...].²⁶

Els termes són força eloqüents. Després de dotze anys de servei —i quan ja en feia sis de la primera vegada que hom tractà de la unió d'un benefici al càrrec d'organista—, Joan Ferrer va veure augmentat el migrat sou, «parvo emolumento», que rebia en qualitat d'organista de la seu.

Durant el període comprès entre el setembre de 1529 i l'abril de 1531, Joan Ferrer va tenir problemes de salut que l'impediren sonar de manera regular els orgues de la catedral.

El setembre de 1529 rebia el seu sou Lluís Vassallo; el 12 de setembre de l'any següent ho feia Miquel Sants, pel període comprès entre el maig i el 15 d'agost de 1530:

Jo Miquel Sancts scrivent y sonador confés haver rebut de vos mossèn / Pere Bassa procurador dels Aniversaris de la Seu que en dit nom me haveu / dades y pagades vuit liures dos sous y quatre diners dich 8 ll. / II s. IIII e són per tres mesos y mix ha sonat l'orgue de dita Seu per ma/nament del Reverent Capítol, per manament del qual les me haveu pagades / e per la veritat fas lo present albarà scrit de mà pròpria a XII de setembre / 1530.²⁷

24. ACB, Llibre de Resolucions, 1523-1555, f. 23v.

25. ACB, LLAA, 1527-1529, f. 9v.

26. ACB, Joan Vilana, 1527-1529, f. 29v.

27. ACB, LLAA, 1529-1531, f. solt.

La malaltia va mantenir allunyat Joan Ferrer de l'orgue de la catedral fins a l'abril de 1531. El 29 de febrer signava un albarà als administradors dels Aniversaris per tal que paguessin la part que li corresponia «an aquest meu fadrí dites x ll., yo les tinc per rebudes en Barcinona estant malalt a XXVIII i de febrer DXXXI»,²⁸ i, efectivament, el primer de març el procurador d'aquesta administració va donar «al dit fadrí qui's diu Alexander Gargall dites x ll.».²⁹ El mateix albarà es conserva inclòs en la secció destinada a l'organista amb els termes:

Lo primer demarç / 1531 / doní Alexander / Gargall fadrí de / dit sonador ab polissa per la paga / de abril que ve x ll.³⁰

Atès que Joan Ferrer era conegut també amb l'àlies de *Gargallo*, no fora inversemblant pensar que aquest Alexandre Gargall fos un jove deixeble que convivia amb el mestre.

En el decurs dels anys 1533 i 1534, la salut de Joan Ferrer degué empitjorar. La majoria dels seus albarans d'aquests anys s'han conservat signats pel canonge Antoni Sibil —nebot de Ferrer—, o bé per Antoni Massip.

A partir de 1535 dos nous personatges supliran de manera successiva l'organista malalt: Pere Ortiz, del gener a l'abril, i Joan Conjunta, a partir de l'estiu.³¹

Des de l'any 1533, Joan Ferrer va llogar un habitacle propietat de la seu al carrer del Paradís, el mateix indret on després residiria el seu successor, el jove Pere Alberch. El lloguer era de sis lliures anuals i la seva administració anava a càrrec de la Caritat:

E més a VIII de maig rebí del senyor mossèn Joan Sellés ca/nonge VI ll., les quals pagà per mossèn Joan Ferrer or/ganista per loguer de la casa a ont stà en lo car/rer de paradís, per lo primer any.³²

L'últim albarà conservat de la mà de Joan Ferrer data de l'abril de 1535 i guarda també relació amb el «loguer de la casa que yo estic».³³ El seu traspàs s'esdevingué durant els darrers dies de març de 1536. El capítol li concedí sepultura capitular:

Més a XXVIII de dit, per la sepultura de Capítol de / mossèn Joan Ferrer paborde y organista.³⁴

La personalitat humana y musical de Joan Ferrer havia estat sempre molt valorada dins la seu de Barcelona. El 28 de març de 1536, pocs dies després de la

28. ACB, LLAA, 1529-1531, f. solt.

29. ACB, LLAA, 1529-1531, f. solt.

30. ACB, LLAA, 1529-1531, f. 9.

31. ACB, LLAA, 1535-1537, f. 8.

32. ACB, LLCC, 1533-1535, f. 28.

33. ACB, LLAA, 1533-1535, f. 10v.

34. ACB, LLCS, 1535-1537, f. 29v.

sepultura de les seves despulles, el capítol barceloní escriví a Pere Vila, l'oncle de Pere Alberch, en aquells anys organista de la catedral de València, per posar-lo al corrent del decés de Joan Ferrer i de l'estima que li professaren:

[...] es se succedya la mort de mossèn Johannes Ferrer poch dies ha, la qual per cert a pesat a tots per aver-nos cervits gran temps nostra yglésia, perque ultra (sa habilitat)³⁵ la suficiència en música, tenia molts compliments, en vida y en mort avem fet per ell com si fós un germà noste [...].³⁶

El 16 d'octubre de 1536, el canonge Sibil, «marmessor de mossèn Johan Ferrer mon oncle»,³⁷ rebia l'última part del sou d'organista que pertocava al seu nebot. Des d'abans de l'estiu, però, el jove Pere Alberch ja sonava els orgues de la catedral.

2. JOAN FERRER, AUTOR DEL MOTET «DOMINE NON SECUNDUM» DEL CMS (E: SegC, s. s.)

En més d'una ocasió del relat biogràfic sobre la figura de Joan Ferrer hem pogut constatar els epítets laudatoris sobre les seves virtuts musicals que apareixen en diverses fonts documentals. Hom l'anomena «optimus musicus et in choro ydoneus et optimus cantor», «excellētis musicus», cosa que no fa sinó refermar la hipòtesi, que ja vam plantejar en el seu moment,³⁸ segons la qual la identitat de l'organista de la catedral de Barcelona correspondria a la del compositor «Johannes Ffarer», autor del motet «Domine non secundum» del *Cancionero musical de Segovia*.³⁹

Els fonaments per a aquesta identificació es basen, en primer terme, en la proximitat entre ambdós cognoms: el «Ffarer» del CMS correspondria a una versió llatinitzada del cognom català «Ferrer», amb la «f» redoblada i el trasllat a l'escriptura de la transliteració fonètica de la primera «e», vocal neutra en llengua catalana, per la vocal «a».⁴⁰ En segon terme, cal tenir present que durant l'època en

35. Ratllat en el manuscrit.

36. ACB, Llibre Ier / de cartas escritas / per lo M.I.C. / desde / 1515 / a / 1540, f. 461. Cf. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, *La música del Renaixement a la catedral de Barcelona, 1450-1580*, cap. VII, tesi doctoral, Bellaterra, UAB, 1986, p. 375-376.

37. ACB, LLAA, 1535-1537, f. 8v.

38. Cf. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, «Els mestres de cant de la seu de Barcelona en el Renaixement», p. 33-34.

39. Es tracta de la vint-i-tresena composició del manuscrit, situada en el f. 93r, entre l'himne «Cuis sacrata viscera» de Jacob Obrecht i l'antífona «Ave regina caelorum» d'Heinrich Isaac. Cf. l'edició facsímil a cura de Ramón PERALES DE LA CAL, *Cancionero de la Catedral de Segovia*, Segòvia, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Segovia, 1977.

40. És molt probable que, tot i no identificar-lo amb el mestre de la catedral, mossèn Higiní Anglès intuís la procedència catalana d'aquest cognom, atès que en la seva descripció del CMS, a sota

què Ferrer exercia el magisteri de l'orgue de la catedral —el mestre de cant era Antoni Salvat—, és quan es produí la visita de Carles I a la ciutat de Barcelona amb motiu del solemne capítol de l'orde del Toisó d'Or, que se celebrà a la catedral entre el 5 i el 8 de març de 1519.⁴¹

L'entrada pública de Carles I a la capital catalana va tenir lloc el 15 de febrer de 1519 i la seva presència es perllongà fins al 22 de febrer de 1520, poc més d'un any. En el decurs de la seva llarga estada a la ciutat, Carles presidí les magnífiques cerimònies que se celebraven a la catedral acompanyat de la seva capella flamenca: el funeral pel seu avi l'emperador Maximilià d'Àustria, la sumptuosa celebració del capítol de l'orde del Toisó d'Or, a banda de nombrosos oficis de matines, misses, vespres i completes.

La capella que Carles I preparà per al viatge que efectuà als països hispànics entre 1517 i 1520 comptava amb trenta-nou cantors i capellans, set trompetes i cinc instrumentistes. Per a alguns dels seus membres —com l'organista H. Bredermers i els cantors A. François, P. Duret, N. Champion, G. Reyngot i H. Zantman— era el seu tercer viatge a terres hispàniques.⁴² En la llista de la capella flamenca efectuada a Saragossa l'1 de setembre de 1518, quatre mesos abans d'entrar a Barcelona, hi figuraven vint cantors a banda dels onze «xantres de la chapelle domestique du roy», probablement el nucli de la capella expert en la interpretació de la polifonia.⁴³

La presència de la capella flamenca a Barcelona mena a preguntar-nos sobre la impressió que produiria en els cantors de les capelles barcelonines de la catedral, Santa Maria del Mar o Santa Maria del Pi, l'audiició del repertori eclesiàstic dels polifonistes coetanis més reputats —Agricola, Brumel, Busnois, Compère, Fevin, Josquin, Mouton, Ockeghem o Weerbeke— interpretat per les veus i l'estil d'aquella prestigiosa institució, hereva de l'antiga capella ducal de Borgonya.

Dins la Barcelona del Renaixement, no s'havia produït mai la recepció d'un esdeveniment musical de tal magnitud, tant pel que fa a la qualitat interpretativa inherent al fenomen sonor —tímbrica, articulació, dinàmiques, volum, dicció, expressivitat...—, com pel que fa al repertori polifònic que la capella de Carles I va cantar a la catedral durant les nombroses cerimònies en què participà entre els mesos de gener de 1519 i 1520.

Tal com ha estudiat a bastament Emili Ros, el repertori dels compositors francoflamencs que es conserva en el *Cançoner de Barcelona* (BNC: M 454) esde-

de «Johannes Ffarer» hi escriví «[= Farrer?]». Cf. Higinio ANGLÈS, «Un manuscrit inconnu avec polyphonie du XVe siècle conservé à la cathédrale de Ségovie», *Acta Musicologica*, vol. 8 (1936), p. 6-17; *Scripta Musicologica* (Roma), vol. III (1976), p. 1190.

41. Vegeu Emilio ROS-FÀBREGAS, «Music and ceremony during Charles V's 1519 visit to Barcelona», *Early Music*, vol. 23, núm. 3 (agost 1995), p. 374-391.

42. Mary TIFFANY FERER, *Music and ceremony at the court of Charles V: The Capilla Flamenca and the art of political promotion*, Woodsbridge, The Boydell Press, 2012, p. 63 i 67-68, on ofereix les taules amb les llistes dels pagaments.

43. Emilio ROS-FÀBREGAS, «Music and ceremony during Charles V's 1519 visit to Barcelona», p. 382.

vé un testimoni de primer ordre dels efectes de la prolongada estada de la capella de Carles I a la capital catalana, així com del repertori eclesiàstic que aquella capella interpretaria a la catedral.⁴⁴

A aquest repertori caldria sumar-hi bona part del que es conserva en el *Cancionero musical de Segovia*. Aquest manuscrit esdevé una font de primer ordre pel que fa a la recepció del repertori flamenc de la capella de Felip el Bell, pare de Carles I, en el territori de la Corona de Castella. Així, enmig de la producció de reconeguts mestres francoflamencs, com Agricola, Busnois, Brumel, Compère, Isaac, Josquin, Obrecht o Tinctoris, el manuscrit conté repertori dels polifonistes castellans Francisco de la Torre, Juan Pérez de Gijón, Pedro de Lagarto, Alonso de Mondéjar, Juan del Encina, Juan de Anchieta i Alonso Pérez de Alba.

El *Cancionero musical de Segovia* ha estat estudiat, entre d'altres, per Higini Anglès,⁴⁵ Norma Kein Baker,⁴⁶ Víctor de Lama,⁴⁷ Kenneth Kreitner⁴⁸ i Maricarmen Gómez.⁴⁹ El seu repertori musical conté dues-centes quatre composicions —38 en castellà i 74 en llatí— de vint-i-vuit autors, d'entre els quals, a banda dels esmentats compositors francoflamencs i castellans, ens interessa de subratllar la presència de dos polifonistes catalans: Joan Ferrer i Marturià Prats, un fet que encara no ha estat reconegut, ni valorat, com mereix per la musicologia catalana.⁵⁰

Les interpretacions sobre l'origen del CMS situen el manuscrit tant a la cort d'Isabel de Castella —amb una data estimada de confecció d'entre 1500 i 1504, any del traspàs de la reina de Castella—, com a la cort flamenca de Felip el Bell i Joana de Castella, a Brusselles, des d'on viatjaria a terres hispàniques entre 1506 i 1508. Emili Ros ha proposat avançar les dates de l'inici de la seva confecció vers 1495-1497, amb el benentès que hagués pertangut al príncep Joan d'Aragó (1478-1497), el qual comptava amb Juan de Anchieta com a mestre de la seva capella, autor de nou composicions del CMS.⁵¹

44. Emilio ROS-FÁBREGAS, *The Manuscript Barcelona, Biblioteca de Catalunya, M. 454: Study and edition in the context of the Iberian and Continental manuscript traditions*, tesi doctoral, Nova York, The City University of New York, 1992, 2 v.

45. Higini ANGLÈS, «Un manuscrit inconnu avec polyphonie du xve siècle conservé à la cathédrale de Ségovie», p. 3-17; *Scripta Musicologica* (Roma), vol. III (1976), p. 1187-1203.

46. Norma Kein BAKER, *An unnumbered manuscript of polyphony in the Archives of the Cathedral of Segovia: Its provenence and history*, tesi doctoral, Maryland, University of Maryland, 1978, 2 v.

47. Víctor de LAMA, *Cancionero musical de la Catedral de Segovia*, Salamanca, Junta de Castilla y León, 1994.

48. Kenneth KREITNER, *The church music of fifteenth-century Spain*, cap. 6, «The Segovia Manuscript», Woodbridge, The Boydell Press, 2004, p. 80-103.

49. Maricarmen GÓMEZ, «Cancionero Musical de Segovia: los villancicos de Navidad», a *A musicological gift: Libro homenaje for Jane Morlet Hardie*, Lions Bay, Institute of Medieval Music, 2013, p. 105-121.

50. El motet de Joan Ferrer conservat en el CMS és l'única obra que ha perviscut d'aquest autor. Pel que fa a Marturià Prats, a banda de l'himne del CMS, el Ms 6 de la Col·lecció de Música Manuscrita del CEDOC conté una polifonia a 4 de «Marturia», sense text.

51. Cf. Emilio ROS-FÁBREGAS, *The Manuscript Barcelona, Biblioteca de Catalunya, M. 454: Study and edition in the context of the Iberian and Continental manuscript traditions*, vol. 1, p. 208-223.

La identificació que proposem entre «Johannes Ffarer» i Joan Ferrer, i la presència del seu motet processional «Domine non secundum» juntament amb la de l'himne «Conditor alme siderunt» de Marturià Prats, fan palesa, per una banda, la recepció que la capella flamenca mateixa va fer del repertori polifònic d'aquests dos compositors catalans —un fet realment singular en el marc de la història de la música catalana del Renaixement—, i, per una altra, que la còpia d'aquestes dues obres en els plecs del CMS es devia dur a terme durant el prolongat sojorn que la capella de Carles I va fer a Barcelona, és a dir, en el transcurs de l'any 1519. La incorporació d'aquestes dues obres al CMS permet, d'altra banda, allargar la data del termini de la confecció del manuscrit fins a l'inici de la dècada de 1520, any de la partida de la capella flamenca de Barcelona.

Durant la llarga estada de Carles I a Barcelona, els cantors de la seva capella van disposar de nombroses ocasions per a escoltar i conèixer de primera mà el repertori dels polifonistes catalans que s'interpretava als principals temples de la ciutat i als palaus de la noblesa barcelonina. La residència habitual de Carles I a Barcelona va ser l'antiga casa dels Gualbes del carrer Ample, convertida en palau, a partir de 1499, per l'arquebisbe de Tarragona, Pere de Cardona. En el decurs dels segles xv i xvi, el carrer Ample va albergar els grans casals nobles de la ciutat; en ells s'acostumaven a hostatjar els monarques durant les visites —habitualment esporàdiques— que feien a Barcelona.⁵²

Aquell mateix carrer acollia, també, la residència barcelonina de l'infant Enric d'Empúries (1445-1522), lloctinent general de Catalunya entre 1479 i 1494. La seva gestió política el menà a alternar les seves estades entre els seus dominis empordanesos i valencians, i la seva residència palatina del carrer Ample, on vivia «com un gran senyor del Renaixement».⁵³

L'infant Enric va mantenir una prestigiosa capella musical, de la qual coneixem la identitat d'alguns dels cantors que van treballar al seu servei —Mateu Çafont, Marturià Prats i Antoni Marlet—,⁵⁴ gràcies a la documentació capitular de les seus de Vic, Tortosa i Tarragona, respectivament.⁵⁵

Mateu Çafont, o Safont, prengué possessió d'una canongia de la catedral de Vic el 18 de novembre de 1492. L'acta capitular que en dona fe esmenta «Matheus

52. A l'extrem del carrer, s'aixecava el palau dels Montcada, just en el pla de Framenors; al seu davant hom bastia el cadafal on els reis, en entrar per mar a Barcelona, juraven els privilegis de la ciutat, cf. Agustí DURAN I SANPERE, *Barcelona i la seva història*, vol. 1, Barcelona, Curial, 1973, p. 433-436.

53. Santiago SOBREQÜES, *Els barons de Catalunya*, Barcelona, Vicens Vives, 1980, p. 238-245.

54. Tot i que ja fa un temps vam identificar la presència dels dos primers, en aquell moment desconeixem la vinculació d'Antoni Marlet amb la capella del comte d'Empúries. Cf. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, «Marturià Prats i Mateu Çafont músics de la Capella de l'infant Enric (1445-1522), comte d'Empúries», *Nassarre*, vol. IX, núm. 2 (1993), p. 147-154.

55. El llegat documental de l'infant Enric passà, a través de la seva neta, de les mans dels Cardona a les de la casa ducal dels Medinaceli. La Fundació de la Casa Ducal de Medinaceli és qui conserva avui dia, en el seu arxiu de Toledo, el fons de l'antiga Casa d'Empúries. Només una recerca exhaustiva d'aquests fons permetrà reconstruir, fil per randa, la composició de les capelles de les branques nobiliàries catalanes dels Empúries i Cardona.

Çafont» en qualitat de «cantor capelle egregie comptis Ampuriarum». ⁵⁶ Castellatitzat sota la forma nominal de «Mateo Fonte», Mateu Çafont va cantar al servei de la reina Isabel de Castella entre 1493 i 1501. ⁵⁷

Marturià Prats i Antoni Marlet havien exercit, probablement de manera successiva, el magisteri de la capella del comte d'Empúries. Marturià Prats, *fadrin chantre* de la capella reial catalanoaragonesa durant l'interregne de Pere de Portugal (1464-1466), ⁵⁸ exercia de cantor i orguener. Amb el seu germà petit Antoni, havia adobat els orgues de les catedrals de Barcelona (1481 i 1492), València (1483-1485), Tortosa (1497-1499) i Santa Maria del Mar (1514), però la faceta orguenera la va desenvolupar més el seu germà.

Ha estat, precisament, la documentació relacionada amb l'orgueneria la que ens ha permès de conèixer la vinculació que Marturià Prats va mantenir amb la capella del comte d'Empúries, primer en qualitat de cantor (1484) i després de mestre de capella (1497). Mentre treballava amb el seu germà en la construcció de l'orgue de la catedral de València, en un rebut del 30 de març de 1484, Marturià hi és esmentat com a «cantor capelle Illustrissimi Infatis Henrici de Aragonia». ⁵⁹

Tot i que desconeixem el moment en què Marturià Prats va passar de cantor a mestre de capella de l'infant Enric, gràcies a una deliberació capitular de la catedral de Tortosa de l'1 de setembre de 1497, sabem que ja ho era en aquella data. El capítol tortosí acordà crear una comissió per refer l'antic orgue, per la qual cosa prengué la determinació d'escriure

[...] ad Illustrissimum dominum Infantem Enriycum ut det licentia domino Marturyano magistro sive Capella veniendi ad mutandum dictum organum. ⁶⁰

La vinculació de Marturià Prats amb la capella de l'infant Enric es va interrompre entre 1501 i 1503, època en què es traslladà a Roma per cantar a la prestigiosa capella pontifícia. ⁶¹ Amb la marxa de Prats a Roma, el relleu del magisteri de la capella de l'infant Enric degué passar a mans d'Antoni Marlet, un altre destacat compositor català del Renaixement, pendent també de revalorar. ⁶² En la

56. Arxiu Capitular de la Catedral de Vic (ACCV), Liber porterii, vol. v, f. 121v.

57. Tessa Wendy KNIGHTON, *Música y músicos en la corte de Fernando el Católico, 1474-1516*, Saragossa, Institución Fernando el Católico (CSIC), 2001, p. 80 i 194-195.

58. Tessa Wendy KNIGHTON, *Música y músicos en la corte de Fernando el Católico, 1474-1516*, p. 336.

59. José SANCHIS RIBERA, «Organeros medievales en Valencia», *Boletín de la Real Academia de la Historia*, vol. 86 (1925), p. 467-473.

60. Arxiu de la Catedral de Tortosa, Liber de deliberationes / del any MCCCCLXXXVI / y acaba en lo any MDIII / Notari M^o Joan Menor, s. f.; cf. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, «Marturià Prats i Mateu Çafont músics de la Capella de l'infant Enric (1445-1522), comte d'Empúries», p. 152.

61. Richard SHERR, *The Papal Chapel c. 1492-1513 and its polyphonic sources*, Princenton University, 1975, p. 65 i 83-84.

62. Antoni Marlet és autor d'un *Magnificat* a 4 (Biblioteca de la catedral de Tarazona (TarazC): Ms 2/3, f. 52v-55) i del motet «O quan tu pulchra es» a 3 (I-Bc: Ms A 71, abans 159, f. 211-212).

ressenya de l'acta de la seva admissió al magisteri de la catedral de Tarragona del 8 de juny de 1506, es fa palès que fins aquell moment es trobava al servei de la capella de l'infant Enric:

Antoneto Marlés [*sic*] magistro cantus musicus in servitio Illustrissimum dominum Infantis Enric comorantis [...].⁶³

Retornant, però, al fil del nostre discurs, la manca de dades documentals no permet conjecturar si Marturià Prats, en retornar a Catalunya —desconeixem quan s'esdevingué això—, s'incorporà de nou a la capella del comte d'Empúries. El 1514 el seu nom reapareix amb motiu de la construcció d'un orgue a Santa Maria del Mar.⁶⁴ Per tant, el que sí sembla factible és que el 1519, l'any del sojorn de la capella flamenca a Barcelona, Prats romangués a la ciutat, on seguiria en contacte amb alguna de les capelles nobiliàries catalanes. Per tot això, ens sembla versemblant suggerir que la incorporació del seu himne al CMS s'hauria produït, tal com proposem per al motet de Joan Ferrer, durant el pas del CMS per Barcelona, a mans de la capella flamenca.

En el marc del context urbà, social i musical de la Barcelona de principis del segle XVI no costa gaire d'imaginar com devien sovintejar els contactes i, amb aquests, les avinences i els intercanvis musicals entre els músics de la capella flamenca i els de les capelles nobiliàries dels Cardona, l'infant Enric, els Montcada..., a banda dels cantors de la catedral i dels de les grans parròquies de la ciutat. La probabilitat d'aquells imaginats contactes i intercanvis augmenta si hom té en compte la prolongada visita de Carles I a Barcelona, acompanyat del seu seguici cortesà amb la seva capella musical.

Un esdeveniment d'aquestes característiques pot ajudar a explicar el motiu de la presència de les dues obres de Joan Ferrer i Marturià Prats en el CMS, convivint amb la riquesa del seu repertori francoflamenc i castellà.

Els antecedents del motet «Domine, non secundum» de Joan Ferrer es podrien cercar en les versions polifòniques de Bertrandus Vaqueras (*ca.* 1450 - *ca.* 1507) i Josquin Després (*ca.* 1450-1521), que Ottaviano Petrucci va publicar a Venècia el 1503 en una antologia de motets polifònics.⁶⁵ Tanmateix, a diferència del motet de Ferrer, el text de les versions de Vaqueras i Josquin està format pel verset 10 del salm 102 —*Domine, non secundum peccata nostra quæ fecimus nos, neque secundum iniquitates nostras retribuas nobis*—, seguit dels versets 8 i 9 del

63. Marlet es trobava a Tarragona en aquella data i li fou conferit el magisteri de la seu, «cum conductor pro magistro cantus huiusmodi Tarraconensis ecclesie» (Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (AHAT): *Liber determinationum*, 1501-1506, f. 59v).

64. Francesc BALDELLÓ, «La música en la Basílica Parroquial de Santa Maria del Mar, de Barcelona (Notas históricas)», *Anuario Musical*, vol. XVII (1962), p. 235.

65. Ottaviano Petrucci, *Motetti de Passione, de Cruce, de Sacramento, de Beata Virgine et huiusmodi B*, ed. a cura de Warren Darke, University of Chicago Press, 2002, coll. «Monuments of Renaissance Music», vol. 11.

salm 78, amb una progressiva successió de parts polifòniques pròpies de l'estil motet.

Els motets de Vaqueras i Josquin venen escrits en el mateix àmbit tonal i la seva proximitat temàtica és força evident; al costat d'això, els dos tracten el verset 10 del salm 102 d'una manera similar, amb un duet contrapuntístic de tenor i *bassus*, en el cas de Vaqueras, i de *superius* i *bassus*, en el de Josquin. A partir del verset 10, però, tant Vaqueras com Josquin versionen els versets 8-9 del salm 78 amb un discurs a 4 veus.

A diferència d'ells, el motet de Joan Ferrer està escrit a 4 veus des de l'inici, precedit de la discreta «intonatio» del «Domine» que fa el *cantus*. Es tracta d'un motet de Passió confegit, probablement, per ser cantat de manera antifonal, és a dir, en alternança amb els impropis, durant la cerimònia ritual de la veneració de la Santa Creu, la tarda de Divendres Sant. Això ajuda a entendre l'austeritat narrativa del discurs del motet, la seva notable absència de contrapunt —llevat de la cadència final, al terme de la quarta secció del motet—⁶⁶ i el seu disseny rítmic proper a un estil de caràcter processional.

D'altra banda, cal tenir present que el seu llenguatge s'emmarca, també, dins la tradició de la simplicitat narrativa i el dramatisme expressiu que caracteritzava bona part del repertori eclesiàstic que els compositors de la capella reial catalanoaragonesa d'Àlfons el Magnànim havien conreat a Nàpols a mitjan segle xv i que tanta admiració va suscitar en la Itàlia del Renaixement.⁶⁷

66. El motet s'estructura en quatre seccions cadencials, recolzades sobre do, la, la i re, i separades amb signe de calderó.

67. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, «Renaixement i Manierisme», a *Història crítica de la música catalana*, ed. a cura de Francesc Bonastre i Francesc Cortès, Barcelona, UAB, 2009, p. 53-130.

ANNEXOS

I. Rebutts de Joan Ferrer. ACB: Llibres d'Albarans dels Aniversaris (LLAA)

<i>LLAA</i>	<i>Foli</i>	<i>Data</i>	<i>Signatura</i>	<i>Sou</i>
1513-1515	2v	20/VI/1515 s. d.	<i>Pons Salavia per lo celari de sonar los orguens</i> <i>Johan Fferrer mestre de cant e sonador</i>	1 ll. 6 s. 5 ll. 16 s. 8 d.
1515-1517	2v	2/V/1517	<i>Id.</i>	30 ll.
1519-1521	2v	10/IX/1519 15/III/1520 23/V/1520 22/XII/1520 8/III/1521 3/IV/1521	<i>Johan Ferrer prevere e sonador</i> <i>Id.</i> <i>Id.</i> <i>Id.</i> <i>Id.</i> <i>Id.</i>	10 ll. 5 ll. 5 ll. 10 ll. 5 ll. 5 ll.
1521	3v	17/VIII/1521	<i>Id.</i>	10 ll.
1522-1523	3v	27/I/1522 5/XI/1522 13/II/1523	Rep <i>Jerònim Prior</i> <i>Johan Fferrer sonador</i> <i>Id.</i>	10 ll. 10 ll. 10 ll.
1523-1525	3v	16/IX/1523 22/III/1524 29/X/1524 5/V/1525	<i>Johan Fferrer pabordre e sonador</i> <i>Id.</i> <i>Id.</i> <i>Id.</i>	10 ll. 10 ll. 10 ll. 10 ll.
1525-1527	3v	16/XI/1525 20/I/1526 7/IV/1526 22/XII/1526 IV/1527	<i>Id.</i> Rep <i>Antoni Sebil</i> <i>Johan Ferrer</i> <i>Id.</i> <i>Id.</i>	10 ll. 5 ll. 5 ll. 10 ll. 7 ll.
1527-1529	9v	11/X/1527 28/IV/1528 23/XII/1528 16/II/1529 12/IV/1529	<i>Id.</i> <i>Id.</i> <i>Id.</i> <i>Id.</i> <i>Id.</i>	16 ll. 16 ll. 16 ll. 6 ll. 10 ll.
1529-1531	8v	10/IX/1529 6/XI/1529 19/I/1530 8/VIII/1530	<i>Id.</i> Rep <i>Lluís Vassallo</i> <i>pòliça a Joan Cortés</i> Rep <i>Miquel Sants</i>	16 ll. 14 ll. 8 s. - 46 s. 8 d.
	9	1530 1531 1531	<i>Johan Fferrer</i> Rep <i>Alexander Gargall</i> <i>Johan Fferrer</i>	20 ll. 6 s. 8 d. 10 ll. 16 ll.
1531-1533	9v	7/XI/1531 18/I/1532 4/XI/1532 4/IV/1533	<i>Id.</i> <i>Id.</i> <i>Id.</i> <i>Id.</i>	16 ll. 16 ll. 16 ll. 16 ll.
1533-1535	10	3/XI/1533 12/IV/1534 2/XII/1534 IV/1535	<i>Id.</i> <i>Id.</i> <i>Id.</i> <i>Id.</i>	16 ll. 16 ll. 16 ll. 16 ll.

II. Rebutis de Joan Ferrer. ACB: Llibres de Comptes de la Sagristia (LLCS)

<i>LLCS</i>	<i>Foli</i>	<i>Data</i>	<i>Concepte</i>	<i>Sou</i>
1515-1521	42v	IV/1520	<i>a mossèn Johannes Fferrer per sonar borgua a les completes de Santa Eulàrie e la Coresma</i>	5 s.
	99	IV/1521	<i>Id.</i>	5 s.
1521-1523	42	IV/1522	<i>Id.</i>	5 s.
	100	IV/1523	<i>Id.</i>	5 s.
1523-1525	85v	IV/1524	<i>Id.</i>	5 s.
	94v	IV/1525	<i>al senyor maestro Joannes Fferrer pabordre e organista</i>	5 s.
1525-1527	73v	IV/1526	<i>Id.</i>	5 s.
	78v	IV/1527	<i>Id.</i>	5 s.
1527-1529	71v	IV/1528	<i>Id.</i>	5 s.
	98v	IV/1529	<i>Id.</i>	5 s.
1529-1531	83	IV/1531	<i>Id.</i>	5 s.
1531-1533	81	III/1532	<i>Id.</i>	5 s.
	86v	IV/1534	<i>Id.</i>	5 s.
1533-1535		IV/1534	<i>Id.</i>	5 s.

III. Joan Ferrer elegit organista de la catedral de Barcelona. Acta capitular del 13 de juliol de 1517

In Dei Nomine. Noverint Universi quod anno a nativitate Domini Millessimo / Quingentessimo Decimoseptimo die vero jous tricesima mensis julii intitulata / presente et vocato Michael Puigvert notarius et hiis iurato sub me Ioanne Vi/lana notario publico Barcinone infrascripto, et presentibus testibus infrascriptis / ad praemissa vocatis specialiter et assumptis. Convocato et congregato Reverendo Ca/pitulo canonicorum ecclesie Barcinone in domocapitulari ad sonum campane et per co/munem nuntium dicte ecclesie, in qua convocatione intervenerunt et presentes / fuerunt venerabile et circumspecti viri Iacobus Fiella, Decanus et Vicarius in spi/ritualibus et temporalibus generalis, Reverendi domini Martini Dei et Apostholice Sedis gratia Episcopi Barcinonensis in remotis agentis, Ludovicus Dezplà Archidiaconus maior, Ioannes / Busquets Archidiaconus de Mari, Benedictus Michael, Petrus Mestre, Antho/nius Ioannes Tort alias Fiella, Franciscus Franc, Petrus Torrubia, Michael / Fuster, Petrus Rovira, Ioannes Camps, Laurentius Martinez, Loduvicus Ximeniz, Ludovicus Castara, Franciscus Ferrer, Iacobus Roca, Iacobus Stanyol, / Philipus de Medalia, Petrus Roquer, Gabriel Miró, Franciscus Solsona et Anthonius Cabrera, omnes canonici dicte ecclesie capitulum tenentes, facientes et ca/lebrantes, sub cuius quidem capituli regimine protectione et administratione / Anniversaria communia dicte ecclesie, et alia membra distributiones et erogationes / sdevenimenta et obiectiones dicte

eclēsie constitunt, attendentes et consi/derantes ut dixerunt que ecclēsia Barcinone est in hac provincia Tarra/conense insignis et constituta in civitate populosa et maximo sumptu sunt / constructa organa ad laudem Domini, et per longum tempus servicio organorum deser/vivit Gabriel Tarraça quondam presbyteri qui isto tempore fuit rebus humanis exemptus, / et in locum sui fuit suffectus et ordinatus venerabile Ioannes Ferrer, alteris cognominatus / Gargallo presbyter ad pulsandum organa, et deservendum ecclēsie in diurnis eoque sit / optimus musicus et in coro ydoneus et optimus cantor, prefatum Ioannem Ferrer / in pulsatorem organorum et dicte ecclēsie cantorem elegerunt atque officialem ordina/runt et igitur cum qui altari et ecclēsie servit altari et servicio vi/vere debet, et hiis qui spiritualia administrant digne temporalia concedimus dicto / Ioanni Ferrer pulsatori organorum et cantori quamdiu dicte ecclēsie deservierit et / in diurnis intervenerit, et ad beneplacitum Capituli assignarunt pro vita et / laboribus suis viginti libras annuales et rendales per eum recipiendas et / exhigendas ex comuni arario dictorum Anniversariorum a procurem generali per / Capitulum deputato et deputandum dictorum Anniversariorum solvendos. Item et / decem libras annuales per eum percipiendas ex comunibus obventionibus et oblatio/nibus que obveniunt ecclēsie que vocantur manne, exhigendas et recipiendas / a procure seu distributore dictarum mannarum per dictum Capitulum deputato et / pro tempore deputando. Item etiam ordinarunt et mandarunt que attento / servicio quo dicta ecclēsia indiget in choro, processionibus et in festivitibus ac so/lemnitatibus propter penuriam cantorum et musicorum, que dicto Ioanni Ferrer / quamdiu dicte ecclēsie deservierit et dicto Capitulo placuerit tanquam officiali / dicte ecclēsie presenti et diurnis officiis personali interessenti respondeatur de co/munibus distributionibus Anniversariorum dicte ecclēsie, et aliis obventionibus / et emolumentis ecclēsie prout ceteris officialibus officiantibus perpetuis bene/ficiatis presentibus et in diurnis interessentibus solitum est responderi. / Mandantes et statuentes que omnes et singuli distributores, administratores / seu onus aliquod habentibus distribuendi quarum dicto Ioanni Ferrer presenti / et interessenti respondeant et satisfaciant de predictis distributionibus / festivitibus obventionibus Anniversariis et aliis emolumentis dicte ecclēsie in ea/dem ecclēsia distribuendis, et si quis contrafecerit seu dictum mandatum / non ad implevint eo ipso de quotidianis distributionibus et aliis obventio/nibus et emolumentis dicte ecclēsie, ipso facto privatus existat, de quibus / omnibus et singulis petierunt et requisiverunt dicti domini Vicarius et / capitulum fieri et tradi unum et plura publica instrumenta per me dictum / et infrascriptum notarium. Que fuerunt acta Barcinone sub anno, die / et mense predictis, presente dicto notario iurato et presentibus etiam / venerabiles Poncio Salavia presbytero in dicta ecclēsia beneficiato et Antico Bus/quets clerico Barninonense pro testibus ad hec vocatis specialiter / et assumptis.⁶⁸

68. ACB, Joan Vilana, 1499-1525, s. f.

IV. «Domine non secundum» de Joan Ferrer. *Cancionero musical de Segovia*
(E: SegC, s. s.), f. 93⁶⁹

Domine non secundum

Cancionero Musical de Segovia Johannes Ffarer
E: SegC, s. s., f. 93r [= Joan Ferrer (ca.1470-1536)]

[cantis]

Do - mi - ne, Do - mi - ne non
Do - mi - ne non
Do - mi - ne non
Do - mi - ne non

se - cun - dum pec - ca - ta no -
se - cun - dum pec - ca - ta no -
se - cun - dum pec - ca - ta no -
se - cun - dum pec - ca - ta no -

stra fa - ci - es no - bis:
stra fa - ci - es no - bis:
stra fa - ci - es no - bis:
stra fa - ci - es no - bis:

© Josep Maria Gregori i Cifré, 1984

69. La primera transcripció del motet aparegué a Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, *La música del Renaixement a la catedral de Barcelona, 1450-1580*, vol. 2, tesi doctoral, Bellaterra, UAB, 1986, p. 724-726. Tanmateix, Miquel QUEROL GAVALDÀ el publica dins *La música espanyola en torno a 1492*, vol. II, *Obras inéditas y dispersas de la época de los Reyes Católicos* (Granada, Diputación Provincial de Granada, 1995, p. 191-193), sota l'autoria de «Johannes Pfarer (Farrer o Ferrer)», amb una reducció a la quarta part dels valors originals.

18

ne - que se - cun - dum i - ni - qui - ta - tes

ne - que se - cun - dum i - ni - qui - ta - tes

ne - que se - cun - dum i - ni - qui - ta - tes

ne - que se - cun - dum i - ni - qui - ta - tes

25

no - stras re - tri - bu - as

no - stras re - tri - bu - as

no - stras re - tri - bu - as

no - stras re - tri - bu - as

32

no - bis.

no - bis.

no - bis.

no - bis.

39

Tu - am cru - cem tu - am

Tu - am cru - cem, tu - am

Tu - am cru - cem, tu - am

Tu - am cru - cem, tu - am

45

cru - cem a - do - ra - mus

cru - cem a - do - ra - mus

cru - cem a - do - ra - mus

cru - cem a - do - ra - mus

51

Do - mi - ne Je -

Do - mi - ne Je -

Do - mi - ne Je -

Do - mi - ne Je -

57

sum Chri - stum tu - am re - co - li - mus pas -

sum Chri - stum tu - am re - co -

sum Chri - stum tu - am re - co -

sum Chri - stum tu - am re - co -

63

- si - o - nem.

li - mus pas - si - o - nem.

li - mus pas - si - o - nem.

li - mus pas - si - o - nem.